

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Secunda Controuersia. An ex Christi meritis aut ex humanitatis eius
influxu receperint Angeli gratiam, & gloriam essentialem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

media sanitatis. Quia tamen Christus ex summa perfectione gratiæ tam vnionis, quam habitualis virtutem habuit sufficientem, non solum in homines, sed etiam in Angelos gratiam cum aliis supernaturalibus donis tam physice, quam moraliter influendi, ideo gratia Christi respectu cuiuslibet gratiæ, per se loquendo, videtur esse capitalis sed per accidens non exercet in eis effectus præcipuos gratiæ capitalis; quoniam, vt ex sequenti Controuersia patebit, Angelis ex sola gratuita Dei voluntate, non autem ex Christi meritis gratia fuit in principio creationis à Deo collata: Itaque si de per se aut per accidens, prout in moralibus accipitur sermo sit, verum est, quod prius diximus, nimirum quasi per accidens Christum constitutum fuisse caput Angelorum; si vero de per se aut per accidens physice loquamur, quod secundum intimas rerum naturas attenditur, dicendum est Christum esse per se caput non solum hominum, sed etiam Angelorum; Quamuis in Angelos ob dictam causam officium capitis, quo ad præcipuos eius effectus non exerceat. Simpliciter autem loquendo dicendum est, Christum principalius & perfectius, ac magis proprie esse caput hominum, quam Angelorum: Quia nomen capitis significat rem habentem non solum excellentiam & perfectionem, sed etiam influxum actuale in ea, quæ sub eo sunt membra; hunc autem longe maiorem habet Christus in homines, quam in Angelos, vt ante diximus.

Postremo notanda est doctrina responsionis ad tertium argumentum cum expositione Cai. Et quamuis affirmet S. D. Christi humanitatem ex virtute spiritualis naturæ scilicet diuinæ, posse aliquid causare, non solum in spiritibus hominum, sed etiam in spiritibus Angelorum propter maximam coniunctionem eius ad Deum, scilicet secundum vnionem personalem, non tamen negat sed supponit vt ordini diuinæ prouidentie consonum virtutem hanc prius in animam & ea mediante ad corpus derivari, adeo vt totus influxus radicaliter proxime reducat ad animam: Et ideo recte dixit Cai. ad rationem capitis necessariam esse conuenientiam in natura cum membris: quæ in Christo respectu Angelorum attenditur secundum animam, vt ait etiam S. Doct. ad 3. ac proinde licet Christus etiam secundum corpus sit caput Angelorum, ratio tamen capitis ex anima, cui primo conuenit, derivatur ad corpus; sicut & gloria, quæ ex anima redundat in corpus. Quare Vasq. immerito Cai. reprehendit, quod dixerit ad rationem capitis requiri conuenientiam in natura; Loquitur enim Cai. cum D. Thom. de capite homogeneo, quod necesse est cum membris aliquo modo in natura conuenire, & ait satis esse Christum habere conuenientiam cum Angelis quo ad animam, eo quod illa post Deum sit prima radix omnis influxus.

Conclusio. nec deducitur, & probatur. PRIMA CONCLUS. Christus in quantum homo est vere ac proprie caput Angelorum. Hæc patet ex dictis in primo notabili, & probant eam recentiores prænominati pluribus argumentis, sed quæ supra posuimus, optima sunt.

SECUNDA CONCL. Christus principalius & perfectius, ac magis proprie est caput hominum, quam Angelorum: Hæc patet ex dictis in secundo notabili.

TERTIA CONCLVS. Christus secundum animam primo & secundum corpus secundario est caput Angelorum. Hæc patet ex dictis in ultimo notabili.

Obi. cont. i. concl. CONTRA primam conclus. præter argumenta S. Thom. sunt etiam argumenta, quæ afferunt & soluunt Medina dubio 1. Suarez disput. 23. sect. 1. Astur.

A in sua Relezione de Christi gratia, quasi. 6. dub. 3. pag. 837. & Aluarez disput. 39. Contra eandem concl. producit Vasq. verba Chrysost. hom. 1. in Epistolam ad Ephes. vbi explicans illud Apostoli: Ad dispensationem plenitudinis, &c. ait: Vnum nobis posuit caput nempe Christum secundum carnem, omnibus inquam, & Angelis, & hominibus, hoc est alium dederat Angelis principatum, & alium hominibus, hu quidem, quod secundum carnem, illi vero verbum Dei, & idem (inquit) docet Theoph. in illud ad Ephes. primo: vt consummentur omnia in Christo. Resp. hos Patres nihil aliud vel le, nisi Christum, in quantum homo, esse per se primo siue ex primaria intentione & principalius & magis proprie caput hominum, quam Angelorum, quorum iam caput erat secundum diuinitatem ab initio Mundi.

B CONTRA tertiam conclus. vt explicatur à Caetano, argumentatur Vasquez: Quia ad rationem capitis mystici solum necessarium est, vt aliquo modo in membra influat vel internam virtutem, vel externam gubernationem; ergo ad rationem capitis non requiritur necessario conuenientia in natura. Antecedens probatur primo. Nam alioquin sequeretur Christum secundum corpus non esse caput Angelorum, sed solum secundum animam, quod tamen est falsum. Secundo probatur idem Antecedens: Quia Christus etiam secundum animam non est eiusdem omnino naturæ cum Angelis; ergo. Resp. falsum esse Anteced. loquendo de capite homogeneo: vt modo loquimur: Ad primam probationem iam dictum est, rationem capitis ex anima in corpus Christi fuisse derivatam, & ideo totam rationem capitis in animam, vt in fontem reduci ac propterea sufficere in Christo conuenientiam cū Angelis in natura, secundum animam. Ad secundam probationem responderetur non requiri conuenientiam in genere proximo, sed sufficere conuenientiam in natura capaci perfectionum, quæ per capitis influxum communicantur; qualis est in proposito natura spiritualis, quæ communis est Angelis & hominibus secundum animam.

Secunda Controuersia.

D An ex Christi meritis aut ex humanitatis eius influxu receperint Angeli gratiam, & gloriam essentialem.

QVATUOR sunt Doctorum de proposita dubitatione sententia. Prima est Origenis homilia prima in Leuit. & homilia 9. in Lucam dicentis gratiam Angelis ex merito Christi fuisse collatam, & eos, quæ ex illis fuerunt peccatores, per Christi passionem & meritum fuisse redemptos. Quæ opinio nem, vt errorem in fide manifestum reiciunt SS. Patres & Scholastici Doctores. Vasq. tamen disputatione 49. cap. 5. nititur ostendere Origenem in hoc errore non fuisse. Videndus est Augustinus Tomo 3. in Enchir. ad Laurentium cap. 61. & 62. Gregorius lib. 18. moralium cap. 14. & lib. 28. cap. 6. & 7. Beda in illud Ephes. 1. Instaurare omnia, &c. & Anselmus in eiusdem loci expositione.

Secunda sententia est multorum Scholasticorum; qui contra Origenem negantes Angelos per Christi merita fuisse redemptos à peccatis, quibus antea tenerentur, affirmant tamen eos gratiam, quam ab initio creationis habuerunt, per Christi merita recepisse, & dici posse eos, per eandem gratiam ex Christi merito redemptos per modum præseruationis & redemptionis; quatenus scilicet virtutem

virtute passionis Christi à peccato se continerunt. Ita Catherinus in libro primo, de eximia prædestinatione Christi, & in alio de gloria Angelorum. Galatinus lib. 3. de Arcanis Catholica veritatis cap. 4. Viguerius de Institutionibus Theolog. cap. 20. §. 1. Iacobus de Valentia in illud Psalmi 102. Benedicite domino omnia opera eius. Naclantus in Epistolam ad Ephes. cap. 1. & in libro, qui inscribitur Medulla scriptura in tertia etate Mundi cap. 20. Hieronym. Rua, Controuersia 8. Scholastica. Eiusdem sententiæ videtur fuisse S. Thom. in Commentario super Ioannem cap. 1. lect. 10. & Cai. in præcedenti quæst. art. 10. & 11. quam etiam Rua prædictus tribuit S. Hieron. & Bernardo; quibus Valentia addit Cyrill. & Theodoretum dicens sententiam hanc esse probabiliorem, eo quod, cum recte intelligi possit, illustrat multo magis meritum Christi; eandem opinionem acerrime defendit Suar. infra quæst. 19. art. 4. disput. 42. & alij minoris notæ; eandem sententiam sequuntur omnes, qui docent Christum fuisse venturum, etiam si Adam non peccasset.

Tertia sententia, quam refert Astur. quæst. 6. de Christi gratia, dubio 3. pag. 846. docet gloriam & gratiam Angelis, duplici titulo fuisse collatam, tummax scilicet liberalitatis & gratiæ Dei, absque vilo respectu ad Christi merita; & titulo rigorosæ iustitiæ, scilicet Christi meritis ipsi Angelis applicatis.

Vltima sententia est D. Thom. in 3. distinct. 13. q. 2. art. 2. q. 1. & de veritate. q. 29. art. 4. ad 5. & art. 7. ad 5. & infra q. 5. art. 6. negantis Angelos ex Christi meritis aut influxu gratiam aut gloriam essentialem habuisse eandem tueri Alensis 3. part. q. 12. memb. 2. art. 3. §. 5. S. Bonau. in 3. dist. 13. art. 2. q. 3. Paul. q. 1. art. 3. Duran. ibidem, Abul. q. 107. super cap. 17. Matthei Driedo in libro de captiuit. & redempt. tract. 2. cap. 2. parte 3. art. 5. post quartam propositionem. Almainus in 3. dist. 19. quæst. 1. post primam conclus. & Maioreadem dist. q. 1. Medina super hoc art. dubio 2. Astur. de gratia Christi q. 6. art. 3. & Vafq. disput. 49. & Aluar. disput. 40. & fauet Caic. q. 1. art. 3. vbi docet præordinationem, & præuisionem ordinis gratiæ præcedere in signo rationis præordinationem, & præuisionem vnionis hypostaticæ filij Dei cum humana natura.

Resolutio.
Probabilem
esse senten-
tiam eorū,
qui docent
gratiam &
gloriam An-
gelis ex
Christi me-
ritis fuisse
collatam,
sed oppositi-
am esse proba-
biliorem.

Supponenda sunt hic primo ea, quæ diximus in præcedenti controuersia de influxu Christi capitis secundum humanitatem in Angelos.

Secundo supponendum est duplicem esse gloriam in Angelis, alteram essentialem quæ consistit in gratia cōsummata, & in visione ac fruitione Dei, quatenus est ipsa veritas, & ipsum bonum & vltimus finis supernaturalis; & correspondet gloria hæc essentialis primæ gratiæ, quam Deus Angelis infudit in ipso creationis eorum instanti. Alteram in super habent Angeli gloriam, quæ dicitur accidentalis; quam in actibus ministerij circa homines salutis sibi compararunt iuxta illud, Luca 15. Gaudium erit coram Angelis super vno peccatore penitentiam agente.

Tertio supponendum est Christum dupliciter in nobis gratiam efficienter causare, scilicet physice influendo per humanitatem, & moraliter id est per opera valoris infiniti, ac præsertim per passionem & mortem apud Deum gratiam iustificantem & gloriam promerendo, vt S. D. infra qu. 48. art. præsertim 1. & 6. & ibidem explicat eleganter Medina & alij recentiores.

Quarto supponenda est tota illa doctrina, quam tradit S. D. supra q. 1. art. 3. vbi probat, quod si homo non peccasset, Deus incarnatus non fuisset. Quibus suppositis; Secundo sciendum est Angelis omnibus ab initio creationis eorum reuelatum Naz. in D. Thom. 3. partem.

A fuisse mysterium incarnationis quo redimendum erat à peccato genus humanum; & omnes Angelos de illo fide habuisse; & satis probabiliter credi posse Deum illis omnibus præcepisse, vt Christum Deum & hominem post multa sæcula futurum adorarent tanquam caput, non solum hominum sed ipsorum etiam Angelorum; iuxta illud Heb. 1. Et iterum; cum introductum primogenitum in orbem terrarum, dicit: & adorent eum omnes Angeli Dei: Ex quibus sequitur primo Angelos potuisse tunc primo peccare appetitu inordinatæ excellentiæ, vt Dei filius Angelicæ naturæ personaliter vniretur, quamuis non sit verisimile Angelos tali appetitu primo peccasse, vt diximus in 1. p. q. 63. art. 3. in tertia Controu. S. Postrema quæstio. Secundario tamen Angelos malos ita peccasse, & odium ac inuidiā contra Christum cōcepisse docet Asturicensis loco supra notato.

Secundo sequitur dari potuisse Angelis gratiam & gloriam ex Christi meritis à Deo prædefinitis ac præuisis; potuit enim Deus mysterium incarnationis, & merita Christi ab Angelis fide credita ad hos etiam effectus efficaciter producendos ordinare; quamquam vt infra dicemus, non ita fuerit factum; quia Christus secundum scripturas non ad Angelos, sed ad homines suis meritis & passione redimendos missus fuit.

Tertio sequitur non esse probabilem eam opinionem, quæ dicit Deum intuitu meritorum Christi & passionis eius Angelos in officio virtutis continuisse, & in amore Dei & obsequio confirmasse, ne peccantibus Angelis consentirent, & vna cum eis damnationis pœnā incurrerent. Docent enim vbique diuinæ litteræ Christi passionem & meritum non ad præseruandum à peccato, neque ad innocentiam statum confirmandum fuisse destinata, sed in remedium humani peccati fuisse prouisa & ad illius maculam ablendam ordinata; vt patet ex locis supra notatis q. 1. art. 3. Quapropter sanctorum dicta, quæ sanctos Angelos per Christum à peccato fuisse præseruatos affirmant, de Christo ratione diuinitatis, siue quatenus Deus est, sunt intelligenda; vt de verbis S. Bernardi dicit Medina, & de cæteris omnibus affirmant Astur. & Vafq.

Tertio notandum est Christum passione sua non solum hominibus sed etiam pluribus modis Angelis profuisse. Nam primo semetipsum eorū caput constituendo maximam illis dignitatem adiunxit; ex quo sequitur eos à Christo in cælum ascendente de multis fuisse mysteris illuminatos & continue etiam illuminari. Secundo Christus homines redimendo & eos in celestem gloriam adducendo, ruinas Angelorum impleuit, dum numerum in singulis choris & ordinibus, ex multorum lapsu deficientem, exaltatis ad lapsum sedes hominibus, reparauit; Et quia salutem hominum procurat Deus per Angelorum etiam ministeria, ideo beatificatis hominibus gloria quædam accidentaliter additur Angelis, qui de iustorum salute, & eorum perpetua pace cum Deo & cū Angelis ipsis inita ac federe sempiterno firmata lætantur. Ex quibus patet, quomodo sint accipienda plura diuinæ scripturæ dicta, quæ secundæ sententiæ defensores allegant in sui fauorem; quale est illud ad Ephes. 1. Intraur are omnia in Christo siue quæ in terris, siue quæ in Cælis sunt: & ad Cmos. 1. Pacificans per sanguinem crucis eius siue quæ in terris siue quæ in Cælis sunt; Quorum sensum explicant eleganter S. August. Tomo 3. in Enchir. ad Laurentium ca. 61 & 62. S. Tho. in suo Commentario, Medina super hoc articulo. Asturicensis loco supra notato, & Vafq. in allegata disp. 49. cap. 4. vbi diligenter expendit varias patrum expositiones circa prædicta, & alia loca diuinæ scripturæ.

Conclusio-
nes dedu-
cta, & pro-
bata.

scripturæ, quibus maxime nituntur ij, qui secun-
dam tuerentur opinionem.

PRIMA CONCL. Quamvis probabilis sit ea sententia,
qua docet Angelos ex Christi meritis gratiam & gloriam
essentialem accepisse; si tamen cum D. Thom. supponamus
Christum non fuisse venturum, si primus homo non pecca-
ret, atque adeo Christum fuisse prædestinatum in redem-
ptorem, non videtur probabilis illa sententia, qua secun-
da est neque tertia: Prima pars huius conclusionis
probat primo: quia probabilis est apud Theo-
logos illa sententia, qua docet Christi prædesti-
nationem non præsupponere præscientiam origi-
nalis peccati, & Christum fuisse prædestinatum
ante præscientiam & præordinationem omnium
rerum naturalium: hac enim opinione supposita
facile intelligitur Angelos ex Christi meritis fuisse
prædestinatos. Secundo probatur eadem pars:
Quia facile intelligi potest Christum per eadem
opera, quib. nobis meruit gratiam sanitatis, grati-
am quoque & gloriam essentiali Angelis me-
ruisse, diuersa tamen ratione: Nam bene concipi
posset opera Christi, ut eius passione & morte cõ-
summata hominibus profuisset, ut opera redem-
ptionis; quatenus autem ex charitate & aliis vir-
tutibus procedebant, quæ Christo poterant con-
uenire, etiam si corpus assumeret impassibile &
immortale, gratiam & gloriam Angelis meruisse.
Altera pars eiusdem conclusionis dicens: Si tamen
supponamus cum D. Thom. & c. probatur primo,
Quia omnis gratia ex meritis Christi promanans
est gratia redemptionis, & gratia sanans: at talis gra-
tia non deriuatur ad Angelos: quia Christus ne-
que pro illis mortuus est, nec eos redemit; igitur
Angeli gratia ex Christi meritis non acceperunt.

SECUNDA CONCLVS. Postrema sententia negans
Christum Angelis gratiam & gloriam essentiali me-
ruisse longe probabilior est: Probat primo ex para-
bola pastoris, qui reliquit nonaginta nouem in deserto,
& abiit, ut eam quaereret, quæ perierat. Matth. 18.
& Luca 15. Nam per Pastorem Doctores intelli-
gunt Christum, per oves nonaginta nouem in
deserto relictas dicunt significari nouem Ange-
lorum choros in Cælo relictos, ut humanam na-
turam, quæ veluti ouis errauerat, sua doctrina &
merito quaereret, sanaret & ad celestem patriam,
vnde diuerterat, suis humeris impositam repor-
taret. Ita S. Ambrosius, in Lucam lib. 7. cap. de oue centesi-
ma. S. Gregorius, Hom. 34. in Euang. Beda in illud Luca 15.
Qui ex vobis homo, & c. & Anselmus in illud Matthæi 18.
Quid vobis videtur, & c. & Theophilus in eorundem lo-
corum expositione. Si autem Dei filius ad iustifican-
dos etiam Angelos & à peccato præseruandos
carnem assumpsisset, vere dici non posset ipsum
Angelos in Cælo reliquisse, ut hominem perditum
reuocaret, sed dicendum esset Dei filium ad
Angelos etiam iustificandos carnem assumpsisse;
quia scilicet virtute meriti Saluatoris futuri gra-
tiam in principio suæ creationis acceperunt; tam-
etsi dici non posset Christum ad eos à peccato re-
uocandos venisse. Cuius argumenti vim aduer-
sus Suarezium optime defendit Vasquez in allegata
disputat. cap. 2. Præterea probatur conclusio ex illo
Apostoli dicto, ad Heb. 2. Qui sanctificat, & qui san-
ctificatur ex vno omnes, id est ex vno primo parente,
scilicet Adam; & subdit Apostolus. Propter quam
causam non confunditur fratres eos vocare dicens: Nun-
ciabo nomen tuum fratribus meis, in medio Ecclesiæ
laudabo te; & iterum: ego ero fidens in eum: Ecce ego, &
pueri mei, quos dedit mihi Deus; quia ergo pueri commu-
nicauerunt carni, & sanguini, & ipse similiter participa-
uit eisdem; Quæ verba de solis hominibus secun-
dum communem Sanctorum expositionem sunt
intelligenda; ac proinde Sanctorum Angelorum

gratia non videtur ad Christi sanctificationem
pertinere; ut optime probat Asturicensis loco supra
notato, & post eum Vasquez latius vim explicat
huius argumenti, & contra Suarez. responsiones de-
fendit acerrime. Tertio probatur conclusio au-
thoritatibus SS. Patrum supra notatis, & aliis, quas
refert & expendit Vasquez in allegata disput. 49. cap. 3.
Quarto probatur eadem conclusio: quia, si op-
posita sententia vera esset, sequeretur Angelos non
ante Christi mortem gloriam essentiali fuisse
consecutos; quod esse falsum docuit Christus
Matth. 18. dicens angelis eorum semper vident faciem
Patris mei, qui in Cælo est; ergo Consequentia pro-
batur: quia non deuit, ut Angeli per Christi me-
rita ad essentiali gloriam adducerentur, & prius
ipsi, quam Christus beaificarentur, & membro-
rum gloria prior esset, quam gloria capitis: sicut
etiam ob eandem causam patres veteris testamē-
ti gloriam essentiali ante Christum non fuerunt
assecuti. His addit Asturicensis duas congruen-
tias; quibus ostenditur veritatem hanc esse pro-
babilem, Vide etiam eas rationes, quibus eandē
veritatem probat Medina super hoc articulo.

CONTRA primam, & secundam conclus. sunt Ar-
gumenta, quæ refertur & soluunt Medina, Astur-
Vasquez & Aluar. locis supra notatis. Argumen-
ta, & solu-
tiones.

ARTICVLVS V.

Utrum gratia Christi, secundum quam est caput Ecclesiæ,
sit eadem cum gratia habituali eius, secun-
dum quod est quidam homo singularis.

AD quintum sic proceditur. Videtur, quod non sit ea-
dem gratia, qua Christus est caput Ecclesiæ, cum gra-
tia singulari illius hominis. Dicit enim Apostolus, Rom. 5. Si
vnius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei
& donum, in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures
abundauit. Sed aliud est peccatum actuale ipsius Adæ, &
aliud peccatum originale, quod traduxit in posterum. Ergo
alia est gratia personalis, quæ est propria ipsius Christi, &
alia est gratia eius, in quantum est caput Ecclesiæ, quæ ab
ipso ad alios deriuatur. 3. d. 13. q. 3.
art. 2. q. 1.
Et 4. dist. 1.
q. 1. a. 2. q. 2.
ad 3.
Et ver. q.
29. a. 2. c. 5.
Et sextum.
Et opus. 3.
c. 22. &
123.
Et 10. 3. l. 6.
c. 2.

Præterea, habitus distinguuntur secundum actus. Sed
ad alium actum ordinatur in Christo gratia eius persona-
lis, scilicet ad sanctificationem illius animæ: & ad alium
actum ordinatur gratia capitis, scilicet ad sanctificandum
alios. Ergo alia est gratia personalis ipsius Christi, & alia
est gratia eius, in quantum est caput Ecclesiæ.

Præterea, Sicut supra dictum est, in Christo distingui-
tur triplex gratia, scilicet gratia vniuersalis, gratia capitis,
& gratia singularis illius hominis: sed gratia singularis
Christi est alia à gratia vniuersali: ergo etiam est alia à gra-
tia capitis.

Sed contra est, quod dicitur Ioan. primo, De plenitudi-
ne eius nos omnes accepimus. Secundum hoc autem est ca-
put nostrum, quod ab eo accipimus. Ergo secundum hoc,
quod habuit plenitudinem gratiæ, est caput nostrum. Ple-
nitudinem autem gratiæ habuit, secundum quod perfecte
fuit in illo gratia personalis, ut supra dictum est. Ergo se-
cundum gratiam personalem est caput nostrum, & ita non
est alia gratia capitis, & alia gratia personalis.

Respondetur dicendum, quod quia vnumquodque agit
in quantum est ens actu, oportet quod idem sit actus, quo a-
liiquid est actu, & quo agit, sicut idem est calor, quo ignis
est calidus, & quo calfacit. Non tamen omnis actus, quo
aliquid est actu, sufficit ad hoc, quod sit principium agendi
in alia: cum enim agens sit per se stans in patiente (ut Aug.
dicit 12. super Gen. ad litteram, cap. 16. tom. 3. & Philoso-
phus in 3. de anima) oportet, quod agens in alia habeat a-
ctum secundum eminentiam quandam. Dictum est autē
supra, quod in anima Christi recepta est gratia secundum ma-
ximam eminentiam: & ideo ex eminentia gratiæ, quæ accepit,
cōpetit sibi, quod gratia illa ad alios deriuetur: quod pertinet
ad gratiam. Tex. 19.
Art. 1. hu-
ius q. 6. q.
7. art. 9.